

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Кафедра політології та журналістики

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«Управління медіапроектами»
на тему
**«Розробка медіапроекту для висвітлення соціально важливої теми:
журналістське розслідування корупційних схем в умовах воєнного конфлікту»**

Виконала:
студентка
Дробишева Єлизавета
Група С-8-25-М1Ж(2,0з)

Перевірила:
к.філол.н., проф. кафедри політології та
журналістики **Даниліна О.В.**

Київ 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК КОМПЛЕКСНОГО ЖАНРУ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	5
1.1. Теоретичні аспекти та історія журналістського розслідування	5
1.2. Контент-аналіз журналістських розслідувань українських медіа	17
1.3. Основні напрями створення творчих проєктів журналістських розслідувань.....	25
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ МЕДІАПРОЄКТУ (ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ «КОМЕРЦІЙНИЙ» ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ	28
2.1. Ідея, тема медіапроєкту, його актуальність, цільова аудиторія... ..	28
2.2. Специфіка жанру медіапроєкту та його унікальність	32
2.3. Структура медіапроєкту.....	34
2.4. Очікуваний результат від реалізації медіапроєкту.....	36
Висновки до розділу 2.....	36
РОЗДІЛ 3. АПРОБАЦІЯ МЕДІАПРОЄКТУ.....	39
3.1. Опитувальник для дослідження аудиторії медіапроєкту «КОРУПЦІЙНИЙ».....	39
3.2. Результати опитування респондентів.....	43
3.3. Рекомендації щодо вдосконалення творчого проєкту «КОРУПЦІЙНИЙ»... ..	43
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ВСТУП

Актуальність дослідження. В епоху інновацій інформація є не лише зброєю, а й об'єктом, якого шукають ворогуючі сторони. Кількість, якість і швидкість передачі інформаційних ресурсів є ключовими елементами інформаційної переваги. Основним завданням українських науковців і практиків є пошук проблем, генерація ідей нових методів та вироблення ефективних заходів для протидії в умовах гібридних та інформаційних війн в умовах воєнних конфліктів.

Незважаючи на те, що інформаційна війна стає все більш популярною серед національних лідерів і активізує громадське обговорення, інформаційна війна залишається неоднозначним і нечітким поняттям, яке використовується в різних контекстах. Велика частина дискусій навколо інформаційної війни зосереджена насамперед на методах інформаційної війни, у той час як засоби інформаційної війни залишаються значною мірою невизначеними та не обґрунтованими. Тому потрібне чітке визначення засобів інформаційної війни, що ґрунтується на прикладах.

Саме засоби інформаційних війн діють як силовий підхід, що полягає в відповіді на дії противника. Особливе місце в нагальних світових проблемах має журналістика та якісна комунікація. Адже саме медіа стають майданчиками інформаційної боротьби, а засоби її ведення (психологічні та технічні) – посередниками.

Однак вагоме місце в журналістиці в умовах воєнного стану займає розслідувальна журналістика, оскільки – це основний фіксатор воєнних злочинів. На сьогодні, журналісти-розслідувачі виступають посередниками на реальному полі бою між ворогом та суспільством, фіксуючи, перевіряючи інформацію та

публікуючи її на загал. Такі матеріали в майбутньому послугують доказами в вищих інстанціях та в судових справах.

Мета творчого проєкту – розглянути теоретичні та практичні аспекти проведення журналістського розслідування в українському медіапросторі; створити авторський мультимедійний проєкт у контексті теми дослідження. Для досягнення мети маємо виконати такі **завдання**:

- 1.розглянути теоретичні засади проведення журналістського розслідування: розкрити сутність та призначення журналістського розслідування;
- 2.дослідити роль та соціальне значення журналістських розслідувань в українських реаліях;
- 3.проаналізувати контент-аналіз українських медіа:
- 4.обґрунтувати концепцію та інструменти створення авторського творчого проєкту «Корупційний»
- 5.здійснити опитування респондентів щодо творчого проєкту «Корупційний».

Об'єкт творчого проєкту – журналістські розслідування у сучасних медіа.

Предмет творчого проєкту – роль журналістських розслідувань для суспільства.

Методи реалізації творчого проєкту. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань даного творчого проєкту будуть використані наступні методи: аналіз та синтез (теоретичних і практичних аспектів журналістських розслідувань); порівняння журналістських розслідувань; Кейс-стаді (детального розгляду конкретних прикладів успішних журналістських розслідувань); узагальнення даних.

Структура й обсяг курсової роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділи (10 підрозділів), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел . Загальний обсяг роботи становить 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК КОМПЛЕКСНОГО ЖАНРУ ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1 Теоретичні засади та еволюція журналістських розслідувань

У сучасному світі інформація перестала бути лише засобом передачі знань — вона перетворилася на стратегічний ресурс, що активно використовується у протистояннях різного характеру. В умовах воєнних конфліктів та гібридних загроз особливого значення набуває здатність суспільства ефективно працювати з інформаційними потоками. Саме тому перед українськими дослідниками і журналістами постає завдання не лише аналізувати наявні проблеми, а й формувати нові підходи до протидії інформаційним викликам.

Розвиток цифрових технологій значно розширив можливості комунікації, однак одночасно створив нові інструменти впливу. Інтернет-середовище, мультимедійні платформи та комп'ютерні технології, які традиційно розглядаються як складові економічної та комунікаційної діяльності, фактично виконують функцію формування громадської думки. Вони здатні не лише інформувати, а й конструювати реальність для аудиторії. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають поняття медіаграмотності та перевірки фактів, які поступово стають невід'ємною частиною професійної діяльності журналіста.

Журналістське розслідування як окремий напрям діяльності не має єдиного універсального визначення, однак його сутність залишається відносно сталою. Воно передбачає системний і тривалий процес збору, аналізу та інтерпретації інформації, спрямований на виявлення фактів, що з тих чи інших причин залишаються прихованими. Йдеться про глибоке дослідження соціально значущих явищ із подальшим донесенням результатів до суспільства.

У науковому дискурсі значна увага приділяється аналізу функціонування медіа в умовах обмеженої свободи слова. Найчастіше дослідження зосереджені на інституційних аспектах — правовому регулюванні та структурі власності. Проте не менш важливим є індивідуальний вимір, який стосується професійної позиції журналіста. Його особисті переконання, етичні установки та розуміння своєї ролі безпосередньо впливають на зміст створюваного контенту. Водночас ці уявлення значною мірою залежать від соціокультурного контексту конкретної країни.

Особливе значення журналістські розслідування мають у періоди трансформацій, зокрема під час післявоєнної відбудови держави. У таких умовах вони стають одним із ключових механізмів контролю за використанням ресурсів і запобігання корупційним практикам. Навіть за обмежених фінансових можливостей незалежні медіа здатні виконувати функцію суспільного моніторингу, висвітлюючи процеси розподілу коштів та реалізації державних програм.

Сутність розслідувальної журналістики полягає у виявленні прихованих або замовчуваних фактів. Це може бути результатом свідомого приховування інформації владними структурами або наслідком складності ситуації, яка ускладнює її розуміння. Важливою складовою цього процесу є не лише отримання даних, але й їх перевірка, аналіз і доступне пояснення для широкої аудиторії. Саме завдяки цьому журналістські розслідування сприяють зміцненню принципів відкритості та свободи слова.

Міжнародні організації, зокрема ЮНЕСКО, приділяють значну увагу розвитку розслідувальної журналістики. Вони ініціюють створення освітніх програм, методичних матеріалів і кейсів, які допомагають журналістам удосконалювати професійні навички. Така діяльність спрямована на підвищення стандартів якості медіаконтенту та формування відповідального ставлення до професії.

У демократичному суспільстві журналістика виконує функцію контролю за діяльністю влади, що часто описується як роль «сторожового пса». Саме розслідувальні матеріали дозволяють виявляти порушення, привертати увагу до суспільно важливих проблем і стимулювати зміни. У сучасних умовах інформаційного перевантаження значення такої журналістики лише зростає, оскільки вона допомагає відокремити достовірні дані від маніпуляцій.

Важливою рисою журналістського розслідування є використання різноманітних джерел інформації — як відкритих, так і конфіденційних. Це вимагає від журналіста високого рівня професійної підготовки, аналітичного мислення та дотримання етичних стандартів. У цьому контексті розслідувальна журналістика розглядається як найбільш складна форма журналістської діяльності.

Попри те, що елементи розслідування присутні у більшості журналістських матеріалів, повноцінне розслідування має свої специфічні ознаки. Воно потребує значних часових ресурсів, чіткої методології та багатоетапної перевірки фактів. Найбільш успішні приклади демонструють здатність журналістів виявляти складні корупційні схеми, зловживання владою та інші суспільно небезпечні явища.

Слід також відрізняти журналістські розслідування від матеріалів, заснованих на витоках інформації. Останні зазвичай мають швидкий характер і не передбачають глибокого аналізу. Натомість розслідування ґрунтується на системній роботі з даними, що включає їх перевірку, співставлення та інтерпретацію.

Професійні стандарти у цій сфері передбачають дотримання чіткої логіки роботи: формування дослідницької гіпотези, збір інформації, її аналіз і остаточну перевірку. Важливу роль відіграє використання сучасних технологій, зокрема цифрових інструментів для обробки великих обсягів даних.

Розвиток журналістських розслідувань сприяє підвищенню загального рівня журналістики, оскільки нові методи та підходи поступово інтегруються у повсякденну практику. Незалежні центри та організації, що спеціалізуються на розслідуваннях, відіграють важливу роль у поширенні професійних стандартів і забезпеченні прозорості суспільних процесів.

Таким чином, журналістські розслідування не лише викривають зловживання, але й сприяють підвищенню довіри до інституцій, оскільки змушують їх діяти відповідно до принципів відкритості та законності. Вони виконують важливу функцію громадського контролю та забезпечують баланс між владою і суспільством.

До ключових принципів, яких має дотримуватися журналістське розслідування, належать:

1. Орієнтація на суспільну значущість інформації;
2. Незалежність від політичного чи економічного впливу;
3. Об'єктивність та неупередженість;
4. Доступність і зрозумілість викладеного матеріалу для аудиторії.

Журналісти, які працюють у сфері розслідувань, здійснюють складну аналітичну діяльність, спрямовану на виявлення прихованих проблем суспільства. Їхня робота часто пов'язана з ризиками та потребує високого рівня професіоналізму. Саме тому розслідувальна журналістика вважається одним із найважливіших елементів демократичного розвитку.

Журналісти, які досліджують історії про політичну нечесність, насильство чи комерційну корупцію, сказали б, що «перо сильніше за меч», як писав драматург Едвард Булвер-Літтон у 1839 році. Іншими словами, визначення журналістських розслідувань — це старанний репортаж новин, заангажований

коли репортери збирають докази для історій про корупцію та насильство, часто приховані від очей громадськості, щоб внести зміни в політику на користь громадськості. Журналісти-розслідувачі пишуть детальні новинні репортажі про одну тему чи предмет, інколи витрачаючи місяці чи навіть роки на запис інтерв'ю, копання в публічних архівах і пошук відповідей на складні запитання, таким чином викриваючи корупцію та громадянські злочини. Журналістське розслідування часто вимагає використання методів прикриття.

«Сторожова журналістика» – інший термін для журналістських розслідувань. Визначення сторожової журналістики ґрунтується на теоріях про те, що медіа виступають голосом спільноти. Газети публічно публікують політичні та громадські дії державних установ. Газети також мають значний зв'язок із суспільством, викриваючи корупцію та політичні злочини. Термін «сторожовий пес» означає організацію, яка готова оголосити публічне попередження, якщо відбудуться неправомірні політичні, корпоративні чи громадські дії. Традиція сторожової журналістики походить від ірландського державного діяча та філософа Едмунда Берка, який описав чотири сфери впливу уряду: законодавчу, виконавчу та судову владу, причому ЗМІ виступають як так звана четверта влада, або четверта сфера – впливу. Четверта влада покликана стежити за іншими сферами впливу, іншими трьома станами, щоб жодна сфера не могла перевищити чи використати її владу [49].

У сучасну епоху технологічного розвитку інформація виступає не лише як інструмент впливу, а й як об'єкт активного дослідження з боку сторін, що перебувають у конфлікті. Перед українськими науковцями та практиками стоїть завдання виявлення ключових проблем, розроблення інноваційних підходів і впровадження ефективних механізмів протидії в умовах гібридних та інформаційних війн, особливо в період збройних протистоянь.

Технологічний прогрес створює базу для нових форм конфліктів, однак лише у поєднанні з військовими діями він трансформується у повноцінне протистояння. Інформаційні технології, Інтернет, цифрові медіа та мультимедійні ресурси традиційно асоціюються з економічною діяльністю та комунікацією, проте їх першочергове значення полягає у впливі на масову аудиторію. Зокрема, дослідники О. Гороховський, О. Мельникова-Курганова, П. Мирошниченко та Н. Островська систематизували ключові поняття у сфері фактчекінгу та медіаграмотності, об'єднавши їх у спеціалізований словник для журналістів [12, с.52].

Попри різноманітність підходів до визначення журналістських розслідувань, у професійному середовищі існує узгоджене розуміння їхніх основних характеристик: це глибокі, системні та самостійні дослідження, спрямовані на викриття прихованих фактів. Значна увага приділяється роботі з відкритими даними та документами, а також питанням соціальної відповідальності й підзвітності [12, с.15].

У науковому дискурсі проблема контролю медіа в недемократичних системах здебільшого розглядається на макрорівні — через призму власності чи нормативного регулювання. Водночас менш дослідженим залишається питання індивідуальної ролі журналіста, його здатності реагувати на зовнішній тиск. Дослідження Йонас Гельмюллер та Клаудія Мелладо засвідчують, що сприйняття професійної ролі журналіста безпосередньо впливає на зміст новин, причому відмінності частіше проявляються між країнами, ніж усередині них, що підкреслює значення національного контексту [5, с. 904].

Особливу роль у сучасних умовах відіграють журналістські розслідування. в контексті повоєнної відбудови України важливим є забезпечення фінансової підтримки незалежної розслідувальної журналістики. Навіть за обмежених

ресурсів журналісти здатні ефективно протидіяти корупції шляхом висвітлення процесів фінансування, державних закупівель та реалізації проєктів [24, с. 25].

Сутність журналістського розслідування полягає у виявленні та оприлюдненні інформації, яка була прихована навмисно або загублена серед великого масиву даних. Така діяльність передбачає глибокий аналіз і використання як відкритих, так і конфіденційних джерел. Саме завдяки цьому журналістика виконує важливу функцію забезпечення свободи слова та розвитку демократичних медіа, що відповідає місії ЮНЕСКО.

Організація ЮНЕСКО активно сприяє формуванню стандартів професійної журналістики, надаючи рекомендації та освітні матеріали. У співпраці з Arab Reporters for Investigative Journalism було створено навчальний посібник для журналістів-розслідувачів, який отримав широке міжнародне визнання. Додатково було представлено глобальний збірник кейсів розслідувальної журналістики як інструмент навчання.

Функція медіа як «сторожового пса» демократії є ключовою. Саме тому підтримка розвитку журналістських розслідувань є пріоритетом на міжнародному рівні. В умовах стрімкого розвитку інформаційного простору особливо важливими стають якісні, достовірні розслідування, що підтверджують значущість професійної журналістики.

Журналістське розслідування передбачає систематичне викриття фактів, які залишаються прихованими від суспільства. Це складний процес, що вимагає використання різних джерел інформації. Організація VVOJ визначає розслідувальну журналістику як глибоку та критичну форму журналістської діяльності [30, с. 32].

Деякі фахівці вважають, що будь-яка журналістська діяльність містить елементи розслідування. Проте розслідувальна журналістика має значно ширший інструментарій і вимагає тривалого досвіду. Найкращі приклади цієї діяльності демонструють високий рівень аналітики та глибини досліджень, зосереджуючись на таких проблемах, як корупція, зловживання владою чи екологічні кризи [16, с. 53].

Водночас журналістські розслідування не слід ототожнювати з так званою «журналістикою витоків», яка базується на швидкому оприлюдненні отриманої інформації. У країнах із нестабільними демократичними інституціями це поняття часто спотворюється, і будь-які критичні матеріали помилково вважаються розслідуваннями [9, с. 4].

Досвідчені журналісти наголошують, що якісне розслідування ґрунтується на чіткій методології: формулюванні гіпотез, перевірці фактів і роботі з першоджерелами. Такий процес є тривалим і потребує значних зусиль. Крім того, розвиток технологій, зокрема використання комп'ютерних інструментів для аналізу даних, відкрив нові можливості для журналістів.

За словами Брант Г'юстон, розслідувальна журналістика сприяє розвитку нових професійних підходів і підвищує загальні стандарти галузі.

Центри журналістських розслідувань, які функціонують як незалежні організації, відіграють важливу роль у популяризації цієї діяльності. Вони діють на основі принципів прозорості та незалежності, забезпечуючи контроль за дотриманням професійних стандартів.

Журналістські розслідування є важливим інструментом демократичного контролю, адже дозволяють суспільству оцінювати діяльність влади та інших впливових структур. Водночас вони не підривають авторитет держави, а навпаки

- сприяють зміцненню її легітимності, забезпечуючи відповідність діяльності владних інститутів демократичним нормам [17, с. 127].

Контроль над медіапростором часто здійснюється політичними та економічними елітами, що проявляється через вплив власників засобів масової інформації. Це явище у науковій літературі визначають як «захоплення медіа» [38, с. 89; 25, с. 15]. В українському контексті, починаючи з початку 2000-х років, значна частина телевізійної аудиторії — приблизно дві третини — споживає новини каналів, що перебувають у власності найбільш впливових бізнес-груп, відомих як олігархи [39, с. 135].

У дослідженні розглядається період 2010–2014 роки, коли Україну часто характеризували як приклад конкурентного авторитаризму. У цей час медійна система країни вирізнялася низкою ознак, серед яких — обмеженість ресурсів, невеликий обсяг ринку, високий рівень політичної заангажованості та значний контроль над інформаційними потоками. Крім того, фіксувався відносно низький рівень професійних стандартів у журналістиці [14, с. 18]. За таких умов телеринок функціонував не стільки за законами конкуренції, скільки як інструмент посилення політичного впливу.

Важливим чинником залежності медіа стала політична реклама. Зокрема, під час виборчих кампаній 2005–2010 років широко застосовувалася прихована реклама — так звана «джинса» [13, с. 262]. Це призводило до викривлення інформаційної картини: новинні редакції часто замовчували небажані для влади факти та демонстрували дисбаланс у висвітленні діяльності влади й опозиції.

Незалежні та критично налаштовані медіа піддавалися вибіркового тиску з боку правлячих політичних сил і пов'язаних із ними бізнес-структур. Показовим є приклад телеканалу TV, який у 2010 році втратив ліцензію на мовлення, а згодом зазнав податкових перевірок і обмежень у доступі до супутникових платформ. У

2013 році канал фактично був захоплений. Водночас цей випадок засвідчив здатність журналістів до спротиву: працівники каналу оголосили страйк, а частина з них пізніше створила незалежний медіапроект Espresso.tv.

Подібна ситуація спостерігалася і з виданням Forbes Україна, яке проводило резонансні розслідування щодо державних закупівель, пов'язаних із оточенням президента Віктора Януковича. Після зміни власника, який мав тісні зв'язки з владою, редакція зазнала трансформацій, а журналісти-розслідувачі залишили проєкт [56].

Таким чином, умови діяльності журналістів у цей період визначалися значним політичним і економічним тиском, що впливав на зміст інформаційних матеріалів і редакційну політику.

Водночас для журналістів, які прагнули зберегти професійну незалежність, важливим було питання наявності альтернативних можливостей працевлаштування. Це зменшувало ризики втрати роботи через відмову підкорятися цензурі. Дослідження свідчать, що багато журналістів, які залишали роботу в період правління Януковича, не мали суттєвих труднощів із подальшим працевлаштуванням. Більше того, події Євромайдан відкрили нові можливості для молодих фахівців у медійній сфері.

Журналісти, які працювали у сфері критичної журналістики, орієнтувалися на принципи професійної етики та прагнули зберегти автономію. Це підтверджується масовими звільненнями цілих редакцій у 2012–2013 роках. Такі колективні дії також свідчать про важливість професійних мереж і солідарності серед журналістів, що сприяло створенню нових медіаплатформ і реалізації спільних проєктів [8, с. 47].

Подібні процеси корелюють із дослідженнями інших професійних груп у авторитарних умовах. Наприклад, у середовищі юристів професійна етика та порушення прав людини також можуть стимулювати колективний спротив системі [18, с. 65]. Проте журналісти, на відміну від юристів, мають більшу мобільність і меншу залежність від державних структур, що розширює їхні можливості діяти в умовах обмежень.

На сучасному етапі глобальна екосистема журналістських розслідувань включає кілька основних форм: традиційні медіа, некомерційні організації, незалежних розслідувачів, а також професійні асоціації. Вони відрізняються насамперед джерелами фінансування та організаційними моделями [31, с. 150].

Фінансування медіа є багатоканальним і включає кошти власників, рекламодавців, аудиторії, донорів, а також різних інституційних і приватних джерел. Однак така багатовекторність створює ризики зовнішнього впливу на редакційну політику та результати розслідувань. Особливо це стосується випадків, коли фінансування використовується для просування певних інтересів або формування позитивного іміджу.

Журналістські об'єднання та мережі часто функціонують у форматі неформальної співпраці. Розвиток цифрових технологій значно посилив їхню роль, зробивши інформаційну грамотність ключовою компетенцією. Такі групи активно використовують електронні інструменти для комунікації, фінансування та захисту даних, що забезпечує безпеку учасників розслідувань.

Яскравим прикладом міжнародної співпраці є діяльність журналістів, які працювали над розслідуваннями Panama Papers і Paradise Papers під егідою Міжнародний консорціум журналістів-розслідувачів. Такі проекти демонструють ефективність колективних зусиль у викритті глобальних фінансових схем.

Водночас журналістські розслідування стикаються з низкою викликів, пов'язаних із високою суспільною значущістю їхніх результатів. У ситуаціях соціальної напруги та конфліктів особливої ваги набуває концепція «журналістики миру», яка передбачає відповідальне висвітлення чутливої інформації з урахуванням суспільного блага [10, с. 253].

Некомерційні медіаорганізації, які не пов'язані з політичними силами, мають можливість залучати грантове фінансування, проводити фандрейзингові кампанії та співпрацювати з іншими медіа. Додаткову підтримку їм часто надають університети, забезпечуючи інфраструктуру та ресурси для дослідницької діяльності.

Отримані результати також узгоджуються із положеннями соціально-когнітивної теорії, яка підкреслює вплив соціального середовища на поведінку індивідів. Зміни у зовнішньому контексті можуть суттєво трансформувати професійні практики журналістів [31, с. 122]. Водночас самі журналісти іноді недооцінюють роль соціальних медіа як фактору посилення цього впливу.

Окремі дослідники також ставлять під сумнів необхідність наявності «універсального журналістського таланту», наголошуючи на важливості міжорганізаційної співпраці. Взаємодія між розслідувальними центрами та традиційними медіа дозволяє розширити аудиторію та підвищити ефективність поширення результатів розслідувань. З огляду на це, інформаційна грамотність і навички роботи з даними стають ключовими компетенціями сучасного журналіста.

1.2.Контент-аналіз журналістських розслідувань українських медіа

Повномасштабна російсько-українська війна яскраво продемонструвала визначальну роль медіа, зокрема соціальних платформ і телебачення, у веденні інформаційного протистояння на світовому рівні. Соціальні мережі сьогодні перетворилися на ключовий канал впливу на свідомість окремої людини, а через неї — і на масову аудиторію. На відміну від традиційних засобів комунікації, таких як преса, радіо чи навіть телебачення, цифрові платформи дозволяють поєднувати персоналізовану подачу інформації з надзвичайно широким охопленням. У результаті їхній вплив на суспільну думку значно перевищує можливості класичних ЗМІ.

У контексті широкомасштабної агресії Росії інформаційна війна набула нових форм і масштабів. Для аналізу було досліджено український медіапростір у період від 24 лютого 2022 року до 2023 року, зокрема матеріали журналістських розслідувань, створених у цей час.

Важливим аспектом діяльності розслідувальних журналістів є не лише фіксація окремих злочинів і встановлення винних осіб, а й формування доказової бази для притягнення Росії до відповідальності за злочин геноциду. Російське політичне керівництво системно заперечує історичну суб'єктність України, розглядаючи її як продукт радянської епохи. Водночас представники українського громадянського сектору наголошують на наявності доказів цілеспрямованого знищення культурної спадщини та національної ідентичності. Так, співзасновниця Українського музейного кризового центру Ольга Гончар у коментарі для Bloomberg зазначила, що руйнування культурних об'єктів є частиною стратегії знищення української ідентичності. За інформацією Міністерства культури та інформаційної політики України, лише з початку повномасштабного вторгнення було пошкоджено близько 500 пам'яток культурної спадщини, що є безпрецедентним явищем з часів Другої світової війни.

Дослідження також фіксують численні свідчення воєнних злочинів, зокрема сексуального насильства. Представниця правозахисного центру ZMINA Тетяна Печончик повідомляє про випадки, коли російські військові відкрито погрожували жінкам згвалтуванням як інструментом психологічного терору. При цьому збір доказів таких злочинів є надзвичайно складним через небажання постраждалих детально свідчити про пережите.

Українські журналісти-розслідувачі активно долучилися до документування злочинів. Зокрема, журналіст Дмитро Реплянчук із проєкту «Слідство.Інфо» займається ідентифікацією конкретних осіб, причетних до злочинів проти мирного населення. Він підкреслює, що кожен воєнний злочин має конкретних виконавців, і завдання журналіста — встановити їхні імена та обставини дій.

У процесі розслідувань активно використовуються відкриті джерела інформації. Журналісти аналізують дані української розвідки щодо складу російських військових підрозділів, а також досліджують профілі військових у соціальних мережах, таких як «ВКонтакте», «Однокласники» та TikTok. В окремих випадках самі військові публікують матеріали, що містять ознаки воєнних злочинів, або навіть відкрито хизуються ними. Така поведінка значно спрощує процес збору доказів.

На основі аналізу великої кількості таких матеріалів робиться висновок про високий рівень підтримки війни серед російського населення, що дозволяє говорити про колективний характер агресії, а не лише про відповідальність політичного керівництва.

Крім того, зафіксовано численні свідчення масових убивств, примусової депортації українців і нав'язування російського громадянства. У звільнених населених пунктах, зокрема в Бучі та Ізюмі, виявляються масові поховання з

характерними ознаками насильницької смерті, що підтверджує системний характер злочинів.

Для емпіричного аналізу було обрано кілька українських медіа. Зокрема, розглянуто діяльність агенції журналістських розслідувань «Четверта влада», яка спеціалізується переважно на регіональних темах, зокрема подіях на Рівненщині. Попри це, у її контенті присутні матеріали, пов'язані з війною. Одним із прикладів є розслідування Оксани Гавриш щодо мережі магазинів Respect, у якому встановлюється зв'язок компанії з російським бізнесом. Попри актуальність теми, матеріал не отримав значного поширення, що може пояснюватися регіональною специфікою медіа та обмеженим інтересом аудиторії.

Слід зазначити, що створення журналістських розслідувань є ресурсомістким процесом, який потребує значних фінансових і часових затрат. В умовах війни ця діяльність ускладнюється через обмежений доступ до відкритих даних.

Окрему увагу привертають ризики, з якими стикаються журналісти під час роботи. Зокрема, зафіксовано випадок, коли місцеві жителі утримували журналістку в підвалі, підозрюючи її у диверсійній діяльності. Така реакція суспільства свідчить про високий рівень недовіри та напруженості в умовах війни. Водночас законодавство України, зокрема Закон «Про інформацію», гарантує журналістам право на збір інформації навіть у надзвичайних умовах за умови пред'явлення відповідних документів.

Отже, можна зробити висновок, що розслідувальна журналістика в Україні під час воєнного стану функціонує в складних умовах, де поєднуються правові, соціальні та безпекові виклики.

Ще одним об'єктом дослідження стало медіа «СтопКор», яке також здійснює розслідувальну діяльність. У період війни редакція неодноразово ставала об'єктом

кібератак, зокрема DDoS-атак, що свідчить про спроби впливу на інформаційний простір. Зокрема, було зафіксовано випадок, коли внаслідок втручання в рекламну мережу на сайті тимчасово трансливалася проросійська символіка. Це підтверджує, що медіа є важливою мішенню в інформаційній війні.

Таким чином, сучасні українські засоби масової інформації не лише інформують суспільство, а й виступають активними учасниками інформаційного протистояння, водночас зазнаючи значного тиску як з боку зовнішніх, так і внутрішніх факторів.

Періодичність виходу журналістських розслідувань проєкту «СтопКор» становить приблизно один матеріал раз на два тижні. За інформацією редакції, фінансування медіа формується з кількох джерел: членських внесків, надходжень від використання авторських прав на журналістські матеріали, грантової підтримки донорських організацій, добровільних пожертв, а також безповоротної фінансової допомоги. Попри відсутність конкретного власника та певну залежність від підтримки аудиторії, редакція має розгалужену мережу — близько 60 представництв по Україні з головним офісом у Києві [47].

Для більш ґрунтовного аналізу української розслідувальної журналістики доцільно звернутися до діяльності медіа «Радіо Свобода» та їхнього проєкту «Схеми: Корупція в деталях». У середньому нові розслідування тут виходять щотижня. Зокрема, для дослідження обрано матеріал від 1 вересня 2022 року авторства Валерії Єгошиної та Георгія Шабасєва під назвою “Ухо пленному отрезали”: що відбувається на окупованій частині Харківщини?”. У публікації представлено запис телефонної розмови російського військового з родичами, де йдеться про обстріли цивільної інфраструктури різними видами озброєння, катування військовополонених та привласнення продуктів харчування місцевого населення.

Журналісти проєкту «Схеми» здійснили комплексну перевірку достовірності так званих «плівок»: встановили особу співрозмовника, підтвердили факти злочинів, а також визначили місце перебування військового під час розмови завдяки геолокації. Додатково було проаналізовано супутникові знімки тимчасово окупованих територій. Використання даних телефонного трафіку дозволило не лише зафіксувати факти злочинної діяльності армії РФ, але й відстежити переміщення конкретних військових підрозділів територією України.

Журналістка Валерія Єгошина зазначає, що з початком повномасштабного вторгнення їй довелося опанувати нові інструменти роботи з даними. За її словами, команда отримала доступ до сервісів супутникового моніторингу, що відкрило нові можливості для розслідувань, зокрема — відстеження переміщення російської військової техніки. Завдяки таким інструментам вдалося, зокрема, виявити масові поховання у населених пунктах Мангуш і Виноградне поблизу Маріуполя.

Крім того, журналістські розслідування сприяють роботі офіційних правоохоронних органів. За словами Єгошиної, якщо раніше об'єктом розслідувань часто ставали самі правоохоронці, то нині спостерігається співпраця між журналістами та державними інституціями. Так, Генеральна прокуратура України оголосила підозри у справах щодо злочинів у Бучі, використовуючи, зокрема, інформацію, отриману журналістами «Слідство. Інфо» [52].

Журналісти-розслідувачі активно працюють із потерпілими та свідками подій, що дозволяє встановлювати особи російських військових, причетних до вбивств, катувань та захоплення цивільних у заручники. Як зазначає Реплянчук, процес збору доказів нагадує складання мозаїки, де кожен елемент — це окреме свідчення або факт.

Проект «Схеми» є незалежною програмою розслідувань «Радіо Свобода», що фінансується за рахунок бюджету США та транслюється за участі суспільного мовника «UA: Перший» [55]. Незважаючи на критику з боку окремих представників влади щодо виходу програми на державному телеканалі, проєкт продовжує функціонувати та демонструє ефективність навіть в умовах війни.

Отже, аналіз українських розслідувальних медіа свідчить про те, що локальні видання зосереджуються переважно на регіональних проблемах, тоді як більш масштабні медіапроекти або мають підтримку власників, або функціонують за рахунок грантового фінансування та власних ресурсів. Контент, створений протягом перших дев'яти місяців війни, має свою специфіку та структуру (див. рис. 3.1)

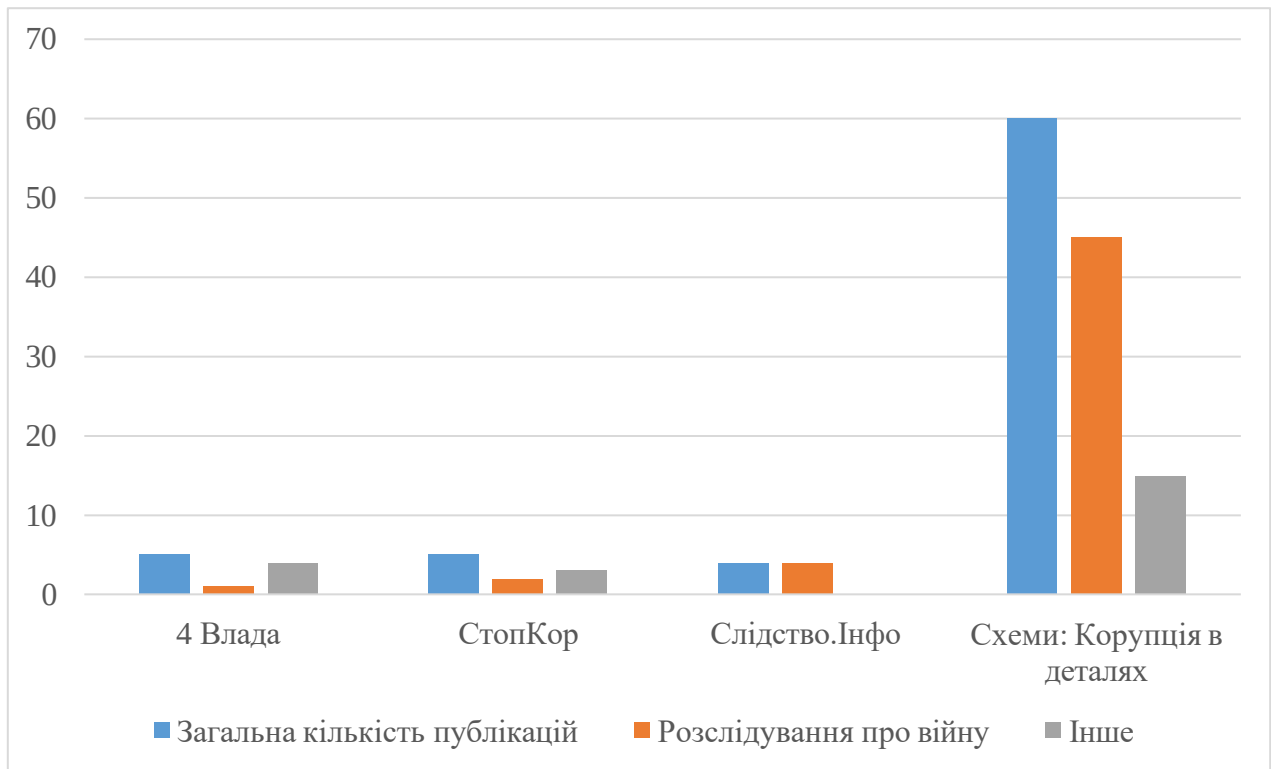

Рис. 3.1. Контент-аналіз українських медіа від 24 лютого 2022

до 6 листопада 2023 року

Локальне видання «4Влада» орієнтується переважно на висвітлення подій у межах конкретного регіону. Його діяльність фінансується за рахунок грантових програм і різних проєктів. На відміну від нього, «СтопКор», хоча й не має чіткої регіональної прив'язки, також не демонструє значного обсягу журналістських розслідувань. Загалом медіа, що функціонують завдяки проєктному фінансуванню та мають офіційно оформлену структуру власності, часто поступаються в оперативності й кількості матеріалів.

Водночас «Слідство. Інфо», відзначене премією Free Media Pioneer Award за якісне висвітлення подій під час війни, також не вирізняється суттєвим домінуванням у сфері розслідувань, хоча основна тематика їхніх матеріалів нині пов'язана саме з воєнним контекстом.

Проект «Схеми: Корупція в деталях» призупинив свою діяльність на початку повномасштабного вторгнення, відновивши роботу з 3 березня. У період до 6 листопада було оприлюднено близько 60 журналістських розслідувань. Це свідчить про те, що медіа, яке фінансується за підтримки США, демонструє найбільш інтенсивну та результативну діяльність серед аналізованих.

1.3. Зміст і особливості творчих проєктів у сфері журналістських розслідувань

Журналістські розслідування належать до найбільш складних і водночас суспільно важливих напрямів журналістської діяльності. Їх основне призначення полягає у виявленні прихованих фактів, розкритті корупційних схем, зловживань владою та інших соціально значущих проблем. У сучасному медійному середовищі традиційні форми розслідувань поступово трансформуються у комплексні творчі проєкти, що поєднують класичні журналістські підходи з мультимедійними технологіями, аналітикою, сторітелінгом і візуалізацією даних.

Відмінними рисами таких проєктів є багаторівнева структура викладу матеріалу, використання різних платформ поширення інформації (сайти, соціальні мережі, відеохостинги), поєднання документальних фактів, свідчень, аналітичних матеріалів і візуального контенту, а також орієнтація на емоційне залучення аудиторії. Завдяки цьому творчі розслідувальні проєкти не лише інформують, а й впливають на формування громадської думки.

Серед основних напрямів створення таких проєктів виокремлюють мультимедійні лонгріди, відеорозслідування, документальні спеціальні проєкти, data-журналістику, інтерактивні формати, а також кросмедійні й трансмедійні підходи.

Мультимедійні лонгріди є великими за обсягом матеріалами, що поєднують текст із фото, відео, інфографікою та інтерактивними елементами. Вони

дозволяють глибоко розкрити тему та зробити складну інформацію доступнішою для сприйняття.

Відеорозслідування вирізняються високим рівнем емоційного впливу. Вони передбачають використання прихованої зйомки, інтерв'ю з експертами та очевидцями, реконструкцію подій і монтаж як засіб створення драматургії.

Документальні спеціальні проєкти реалізуються у форматі фільмів або серій матеріалів і характеризуються ґрунтовністю дослідження, використанням архівних матеріалів та високим рівнем достовірності.

Data-журналістика базується на аналізі великих масивів даних. Вона включає роботу з відкритими реєстрами, створення інфографіки, інтерактивних карт і візуалізацій, що дозволяє виявляти приховані закономірності.

Інтерактивні проєкти забезпечують активну взаємодію користувача з контентом через таймлайни, карти або варіативність перегляду матеріалу.

Кросмедійні проєкти передбачають поширення одного матеріалу на різних платформах, тоді як трансмедійні — розширюють історію через різні формати, де кожен додає новий зміст.

Створення творчого розслідувального проєкту відбувається поетапно і включає вибір теми, збір інформації, перевірку фактів, аналіз даних, розробку концепції, створення контенту, його публікацію та оцінку впливу.

Кожен із цих етапів вимагає високого рівня професійної підготовки, дотримання етичних норм і журналістських стандартів.

Творчий підхід у журналістських розслідуваннях дозволяє зробити складну інформацію більш зрозумілою, підсилити емоційний вплив матеріалу, покращити його запам'ятовуваність і залучити ширшу аудиторію.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ МЕДІАПРОЄКТУ (ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ «КОМЕРЦІЙНИЙ» ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ

2.1. Концепція, тематика медіапроєкту, його значущість і характеристика цільової аудиторії

Творча частина дослідження передбачає розробку журналістського медіапроєкту під назвою «Корупційний», який функціонуватиме у форматі Telegram-каналу. Його основне призначення полягає в оперативному інформуванні громадськості про прояви корупції в Україні. Ідея проєкту базується на необхідності системного висвітлення корупційних практик і схем, що негативно впливають на економічний розвиток держави, завдають шкоди суспільству та, передусім, оборонному сектору, а також підривають довіру громадян до державних інституцій.

Запропонований канал позиціонується як універсальна інформаційна платформа, яка об'єднує журналістські розслідування, новинні повідомлення та аналітичні матеріали. Його контент спрямований на підвищення рівня обізнаності населення щодо проблеми корупції та стимулювання формування активної громадянської позиції.

Актуальність проєкту. На сучасному етапі розвитку України корупція залишається одним із ключових чинників, що гальмують сталий розвиток держави та ускладнюють досягнення перемоги у війні. Вона чинить деструктивний вплив на всі сфери суспільного життя — економіку, соціальну політику, державне управління. В умовах екзистенційної загрози для країни протидія корупції набуває не лише правового, а й стратегічного значення.

Мета проєкту — підвищення рівня поінформованості громадян щодо корупційних явищ, формування активної позиції у протидії їм, а також виховання суспільної нетерпимості до будь-яких форм корупції.

Основні завдання проєкту:

1. Висвітлення реальних випадків корупції.
2. Проведення журналістських розслідувань.
3. Організація дискусійних платформ.
4. Співпраця з громадськими організаціями.
5. Підвищення медіаграмотності населення.

Цільова аудиторія проєкту охоплює різні соціально-демографічні групи населення. Аналіз показує переважання чоловічої аудиторії (71,9%) над жіночою (28,1%).

Найбільшу частку становлять особи віком 45–54 роки (19,2%). Значними є також групи 25–34 років (17%) та 55–64 років (16,2%). Молодь віком 18–24 роки становить 15,6% аудиторії та є активним споживачем цифрового контенту.

Регіональний аналіз демонструє найбільшу концентрацію аудиторії у Дніпропетровській області (17,1%) та місті Києві (16%). Значну частку становлять також Одеська (12,4%), Харківська (8,8%) та Львівська (6,6%) області.

Таким чином, проєкт «Корупційний» є актуальним, соціально значущим та орієнтованим на широку аудиторію, що забезпечує його ефективність як інструменту формування громадської свідомості.

2.2. Специфіка жанру медіапроєкту та його унікальність

Запропонований медіапроєкт передбачає створення та подальше ведення телеграм-каналу, контент якого системно наповнюватиметься новинними повідомленнями, аналітичними публікаціями та матеріалами журналістських розслідувань, присвячених проблематиці корупції. Основою інформаційного наповнення виступатимуть дані з відкритих джерел, офіційних документів та перевірених інформаційних ресурсів. Важливою складовою функціонування

каналу стане активна комунікація з аудиторією, що сприятиме розвитку критичного мислення, підвищенню рівня медіаграмотності та формуванню аналітичних навичок у споживачів інформації.

З метою популяризації медіапроєкту «Корупційний» передбачається використання комплексу комунікаційних стратегій, орієнтованих на розширення аудиторії та підвищення впізнаваності каналу.

По-перше, одним із ключових інструментів просування стане таргетована реклама в соціальній мережі Instagram. Завдяки сучасним алгоритмам та інструментам штучного інтелекту з'являється можливість точно сегментувати аудиторію за соціально-демографічними та поведінковими характеристиками. Це дозволить ефективно досягати користувачів, які виявляють інтерес до суспільно-політичної тематики, правозахисної діяльності та антикорупційних ініціатив, що, своєю чергою, забезпечить високий рівень залучення.

По-друге, важливим каналом поширення інформації стане механізм особистих рекомендацій. Інформування про проєкт через друзів, знайомих і професійні контакти, хоча і не є найбільш масштабним способом просування, проте характеризується високим рівнем довіри. Саме фактор довіри здатен стимулювати зацікавлення аудиторії та сприяти подальшому поширенню інформації за принципом «сарафанного радіо», що створює ефект ланцюгової реакції.

По-третє, планується використання спеціалізованих онлайн-каталогів телеграм-каналів. Розміщення проєкту у таких каталогах забезпечить доступ до вже зацікавленої аудиторії, яка шукає тематичний контент. Хоча ефективність цього інструменту складно точно виміряти, він може виступати додатковим джерелом залучення нових підписників.

По-четверте, значну роль відіграватиме взаємний піар із іншими телеграм-каналами спорідненої тематики. Така співпраця передбачає обмін аудиторіями та сприяє залученню користувачів, які вже мають інтерес до суспільно важливих проблем. Взаємопіар дозволяє не лише розширити кількість підписників, але й підвищити рівень їхньої активності та залученості до контенту.

Отже, комплексне застосування різних інструментів просування — від таргетованої реклами до особистих рекомендацій та партнерських взаємодій — забезпечить ефективне позиціонування медіапроекту «Корупційний». Синергія зазначених підходів сприятиме формуванню стабільної аудиторії та перетворенню каналу на впливове джерело інформації у сфері антикорупційної журналістики в Україні.

2.3. Структура медіапроекту

Профіль каналу міститиме основні елементи: назву, кількість підписників і короткий опис, у якому окреслено тематику та мету ресурсу. Назва «Корупційний» відображатиметься синім кольором (залежно від налаштувань інтерфейсу користувача), що забезпечує її помітність і швидку впізнаваність серед інших каналів. У тексті опису зазначається, що контент присвячений висвітленню корупційних правопорушень, публікації журналістських розслідувань та аналітичних матеріалів. Така стислий виклад інформації дозволяє новим користувачам оперативно зрозуміти зміст каналу та стимулює їх до приєднання до аудиторії. Аватар виконує функцію візуального символу: він містить ілюстрацію з іронічним підтекстом, що асоціюється з боротьбою проти корупції. Завдяки цьому канал легко ідентифікується та вирізняється серед інших інформаційних ресурсів.

Візуальне оформлення

Контент каналу оформлюватиметься відповідно до типових стандартів публікацій у Telegram. Кожне повідомлення починається з назви каналу, яка виділяється кольором. Основний текст подається світлим шрифтом на темному фоні, що забезпечує комфортне сприйняття інформації. Посилання на зовнішні ресурси позначаються іншим відтінком (зазвичай блакитним), що дозволяє легко їх ідентифікувати. Хоча відображення може змінюватися залежно від налаштувань користувача, обрана стилістика сприяє зручності читання та логічній структурованості матеріалів.

Інтерактивність.

Функціонування каналу передбачає активне залучення аудиторії до взаємодії. Підписникам пропонується брати участь в обговореннях у спеціальному чаті, відповідати на опитування, залишати коментарі та ділитися власними думками. Такий підхід формує відчуття спільноти та стимулює обмін інформацією щодо корупційних проявів, що, у свою чергу, підвищує рівень громадської обізнаності.

Оформлення постів

Публікації на каналі «Корупційний» здебільшого міститимуть текстові повідомлення з викладом фактів, стислим аналізом та авторськими коментарями щодо конкретних випадків. Додатково використовуватимуться інфографічні матеріали та зображення, отримані з відкритих джерел. У разі потреби пости доповнюватимуться фото- та відеоматеріалами з офіційних ресурсів державних установ, що підвищує достовірність контенту.

Періодичність та актуальність

Оновлення каналу здійснюватиметься систематично, із регулярною публікацією нових матеріалів, що висвітлюють актуальні корупційні кейси. Це забезпечить оперативне інформування аудиторії та дозволить підтримувати високий рівень актуальності контенту. Досягнення цього здійснюватиметься шляхом постійного моніторингу інформаційного простору та новинних джерел.

Технічні та програмні засоби

Для створення та функціонування Telegram-каналу «Корупційний», його наповнення та комунікації з аудиторією використовуватимуться вбудовані інструменти платформи Telegram, зокрема:

Базові функції адміністрування каналу

1. Платформа забезпечує можливість створення каналу, залучення початкової аудиторії та подальшого управління контентом. Серед доступних опцій — публікація та редагування матеріалів, додавання мультимедійних елементів, використання реакцій, коментарів, опитувань і інтерактивних форматів (зокрема квізів), що сприяє активній взаємодії з користувачами.

2. Функція репосту (пересилання контенту)

Однією з ключових можливостей є швидке поширення інформації шляхом пересилання повідомлень між каналами. Це дозволяє оперативно реагувати на новини та забезпечувати аудиторію актуальними матеріалами, які можуть бути відсутні в традиційних медіа.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що функціональні можливості Telegram створюють ефективне середовище для реалізації журналістського проєкту,

забезпечуючи як технічну зручність, так і широкий спектр інструментів для комунікації з аудиторією

2.4. Очікувані результати реалізації медіапроєкту

Передбачувані результати впровадження медіапроєкту «Корупційний» полягають у досягненні таких цілей:

1. Посилення рівня поінформованості громадян щодо проблеми корупції та ефективних механізмів її подолання.
2. Сприяння зростанню кількості викритих корупційних правопорушень і забезпечення притягнення винних осіб до відповідальності.
3. Активізація громадянської участі у протидії корупційним проявам.
4. Підвищення довіри суспільства до журналістики як дієвого інструменту боротьби з корупцією.
5. Стимулювання соціальної активності та формування проактивної позиції серед громадян, які раніше займали нейтральну позицію.

Висновки до розділу 2

Цифровий простір сьогодні відіграє ключову роль у протистоянні держав за домінування у формуванні наративів навколо війни. З огляду на масштабність Інтернету та стрімкий розвиток соціальних платформ, їхнє глибоке розуміння є необхідною умовою для ефективного реагування на інформаційні загрози як на національному, так і на міжнародному рівнях. Водночас у центрі всіх процесів залишається людський фактор — саме поведінка аудиторії, сформована культурними й соціальними контекстами, визначає ефективність як інформаційного впливу, так і протидії йому. Отже, сучасні некінетичні інструменти, особливо у кіберпросторі, потребують не лише технічних можливостей, а й міжкультурної компетентності та аналітичного досвіду.

Аналізуючи український і світовий досвід у сфері журналістських розслідувань, варто підкреслити, що мільйони людей щоденно звертаються до медіа у пошуках об'єктивної, незалежної та якісної інформації. Сучасна аудиторія дедалі частіше підтримує медіа фінансово, що свідчить про зростання довіри до незалежної журналістики як суспільного інституту.

Доступ до достовірної інформації, що базується на перевірених фактах і професійному аналізі, є фундаментальним правом кожної людини. Відкритість медіа та їхня незалежність від політичного чи комерційного впливу сприяють формуванню поінформованого суспільства, здатного до критичного мислення та активної участі у суспільних процесах. Саме незалежні медіа виконують важливу функцію контролю влади, викриваючи зловживання та привертаючи увагу до суспільно значущих проблем.

Попри очевидні успіхи України в інформаційному протистоянні, це не виключає появи нових форм інформаційних атак і технологій впливу. Тому говорити про остаточну перемогу в інформаційній війні передчасно, адже боротьба за свідомість аудиторії триває і набуває нових форм.

Журналістські розслідування відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки дозволяють виявляти приховані факти та доносити їх до широкої аудиторії. Без такого виду журналістики значна частина важливої інформації могла б залишатися поза суспільною увагою.

Водночас розслідувальна журналістика суттєво відрізняється від традиційних форм репортажу. Вона потребує тривалої та кропіткої роботи, збору значного обсягу даних із різних джерел, ретельної перевірки фактів і глибокого аналізу. Ефективне проведення розслідувань неможливе без достатнього часу, ресурсів і професійної підтримки редакції. Світова та українська практика підтверджує, що якісні журналістські розслідування вимагають значних інвестицій — як

інтелектуальних, так і матеріальних — у процес збору, обробки та інтерпретації інформації.

РОЗДІЛ 3. АПРОБАЦІЯ МЕДІАПРОЄКТУ

3.1. Опитувальник для дослідження аудиторії медіапроєкту «КОРУПЦІЙНИЙ»

Мета опитування: Виявити рівень інтересу аудиторії до теми корупції, форм подачі матеріалів, довіри до медіа та очікувань від журналістських розслідувань.

Вибірка: Кількість респондентів: **42 особи**

Вік: 18–55 років

Стать: 52% жінки, 48% чоловіки

Соціальний статус: студенти, приватний сектор

БЛОК 1. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ

1.Ваш вік:

18–25

26–35

36–45

46+

2.Ваша зайнятість:

Студент

Приватний сектор

Самозайнятий

БЛОК 2. МЕДІАСПОЖИВАННЯ

3.Як часто ви споживаєте новини?

Щодня – 78%

Кілька разів на тиждень – 15%

Рідко – 7%

4.Основні джерела інформації:

Соціальні мережі – 72%

Онлайн-ЗМІ – 61%

Телебачення – 28%

Telegram-канали – 65%

БЛОК 3. СТАВЛЕННЯ ДО ТЕМИ КОРУПЦІЇ

5.Наскільки вас цікавить тема корупції?

(1 – зовсім не цікавить, 5 – дуже цікавить)

5 – 54%

4 – 28%

3 – 12%

1–2 – 6%

6. Чи довіряєте ви матеріалам журналістських розслідувань?

Так – 48%

Частково – 42%

Ні – 10%

БЛОК 4. ФОРМАТИ КОНТЕНТУ

7. Який формат вам найбільш цікавий?

Відеорозслідування – 68%

Короткі відео (Reels/TikTok) – 59%

Текстові статті – 34%

Інфографіка – 41%

Подкасти – 22%

8. Яка тривалість відео для вас оптимальна?

До 5 хв – 46%

5–10 хв – 38%

10+ хв – 16%

БЛОК 5. СПРИЙНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

9. Чи стикалися ви з корупцією особисто?

Так – 57%

Ні – 43%

10. Які сфери ви вважаєте найбільш корумпованими?

Медицина – 63%

Судова система – 71%

Освіта – 39%

Політика – 82%

БЛОК 6. ОЧІКУВАННЯ ВІД МЕДІАПРОЄКТУ

11. Що для вас найважливіше у розслідуванні?

Докази – 79%

Простота пояснення – 64%

Емоційна подача – 31%

Інтерактивність – 28%

12. Чи готові ви поширювати антикорупційний контент?

Так – 66%

Іноді – 27%

Ні – 7%

13. Які елементи підвищують довіру?

Посилання на джерела – 72%

Коментарі експертів – 58%

Документи/факти – 81%

Відеодокази – 69%

3.2. Узагальнені результати опитування

На основі опитування респондентів можемо зробити наступні висновки:

1. Високий рівень суспільного інтересу до журналістських розслідувань (82% - високий рівень зацікавлення).
2. Домінують цифрові платформи, тому проєкт варто орієнтувати на онлайн та соцмережі.
3. Недостатній рівень повної довіри, потрібно підсилювати доказовість.
4. Перевага відеоформату та короткого контенту.
5. Тематика розслідувань має бути максимально конкретною та практичною.
6. Готовність аудиторії до поширення контенту.

3.3.Рекомендації щодо вдосконалення творчого проєкту «КОРУПЦІЙНИЙ»

У час, коли правда часто губиться серед інформаційного шуму, а корупція набуває нових, витончених форм, проєкт «КОРУПЦІЙНИЙ» має стати не просто медійним продуктом — а суспільним інструментом викриття, пояснення і дії. Його сила — у чесності, доказах . Підсумовуючи результати опитування щодо концепції творчого проєкту «КОРУПЦІЙНИЙ» ми сформулювали наступні рекомендації:

1. Робити ставку на відео як головну зброю впливу

Відеорозслідування повинні стати ядром проєкту - динамічними, аргументованими, емоційно напруженими. Короткі кліпи - це «гачки», які привертають увагу, тоді як повноцінне розслідування — це «удар», що формує думку. Контент має працювати швидко, але залишатися глибоким.

2. Говорити мовою фактів, а не припущень

Кожен матеріал - це не думка, а доказ. Документи, витяги, експертні коментарі, свідчення - усе це створює довіру. У світі фейків саме перевірена інформація стає головною цінністю і конкурентною перевагою проєкту.

3.Пояснювати складне просто — але не спрощувати правду

Корупційні схеми часто заплутані навмисно. Завдання журналіста - розплутати їх і пояснити так, щоб зрозуміла кожна людина. Інфографіка, метафори, приклади з життя - усе це має працювати на ясність. Але без втрати змісту.

4.Бути там, де є аудиторія — у соцмережах

Instagram, TikTok, Telegram - це не додаток до проєкту, а його поле бою. Контент має адаптуватися під платформу: коротко, влучно, візуально. Алгоритми — це нові редактори, і їх потрібно використовувати, а не ігнорувати.

5.Залучати аудиторію до діалогу, а не монологу

Інтерактив - це не просто опція, а стратегія. Опитування, коментарі, реакції - спосіб не лише отримати зворотний зв'язок, а й створити спільноту небайдужих. Глядач має відчувати: він не спостерігач, а учасник процесу.

6.Показувати реальні кейси - там, де болить найбільше

Медицина, судова система, політика — це сфери, де корупція має конкретні наслідки для людей. Саме тому проєкт повинен працювати з реальними історіями, реальними героями і реальними проблемами. Це додає матеріалам не лише актуальності, а й людського виміру.

Проєкт «КОРУПЦІЙНИЙ» — це не просто серія розслідувань. Він є медіа-інструментом впливу, який формує критичне мислення, викриває зловживання і змушує суспільство ставити незручні запитання. Його успіх - у поєднанні фактів, емоцій і сучасних форматів, у сміливості говорити правду.

ВИСНОВКИ

Журналістські розслідування і сьогодні залишаються надзвичайно важливою, проте водночас недостатньо системно дослідженою сферою медійної діяльності. Попри їх ключове значення для функціонування журналістики, цей напрям характеризується складністю, багатовимірністю та відсутністю чітко окреслених меж жанру.

В умовах повномасштабної війни Росії проти України незалежні медіа опинилися під постійною загрозою. Представники медіасфери стають жертвами викрадень і вбивств, інфраструктура мовлення зазнає руйнувань, а доступ до Інтернету навмисно обмежується. Зафіксовано сотні злочинів проти українських журналістів і редакцій. Такі дії позбавляють цивільне населення критично необхідної інформації — зокрема про безпеку, евакуацію, доступ до ресурсів і можливості виживання в умовах бойових дій.

Хоча глобальний інформаційний порядок денний поступово відволікає увагу від війни, українські незалежні медіа й надалі потребують підтримки. Журналістські розслідування відіграють важливу роль у документуванні воєнних злочинів. Зокрема, фіксація доказів відбувалася у звільнених містах, таких як Буча, що дозволило міжнародним інституціям розпочати відповідні процеси.

Міжнародний кримінальний суд у Гаазі вже ініціював розслідування щодо ймовірних воєнних злочинів, скоєних на території України. Паралельно правозахисні організації, зокрема Human Rights Watch та Amnesty International, здійснюють польові дослідження, збираючи свідчення та докази для подальшого правового реагування.

Аналіз історичного розвитку журналістських розслідувань засвідчує їхню значущу соціальну функцію — надання голосу тим групам, які традиційно залишаються поза увагою. Упродовж часу саме такі матеріали сприяли законодавчим змінам і трансформації суспільних цінностей, формуючи більш справедливе та відкрите суспільство.

Журналістське розслідування можна визначити як комплексний і глибокий вид журналістської діяльності, що передбачає тривале та ретельне вивчення окремої теми. Підготовка таких матеріалів часто займає значні часові ресурси — від кількох тижнів до років — і спрямована на викриття прихованих фактів,

корупційних практик, зловживань владою чи інших суспільно значущих проблем. Йдеться як про навмисно приховану інформацію, так і про дані, які залишилися поза увагою традиційних медіа.

Процес створення розслідувань включає багаторівневу роботу: пошук інформації, її перевірку, зіставлення з різними джерелами, комунікацію з експертами та свідками, а також систематизацію отриманих даних. Для цього використовуються різноманітні інструменти — відкриті реєстри, бази даних, інтерв'ю, запити на доступ до інформації, офіційні документи та інші джерела.

Такий вид діяльності є ресурсозатратним і потребує від журналіста високого рівня професійної підготовки: наполегливості, уважності до деталей, аналітичного мислення та здатності пояснювати складні процеси доступною мовою для широкої аудиторії.

У межах дослідження було визначено як теоретичні, так і практичні аспекти журналістських розслідувань. Встановлено, що вони виконують функцію ефективного інструменту громадського контролю за владою та інституціями, а в умовах війни — ще й виступають засобом фіксації злочинів проти людяності. Водночас важливим теоретичним аспектом є поєднання глибини аналізу з доступністю подачі матеріалу.

У роботі також здійснено аналіз діяльності провідних українських медіа, що спеціалізуються на розслідуваннях, зокрема «4 Влада», «СтопКор», «Слідство.Інфо» та «Схеми: корупція в деталях».

Запропонована концепція медіапроєкту «КОРУПЦІЙНИЙ» виходить за межі класичного розслідування. Це інтегрований медійний продукт, спрямований на формування критичного мислення аудиторії, викриття корупційних практик та стимулювання суспільного діалогу. Його ефективність базується на синергії

фактологічної точності, емоційного впливу та використання сучасних форматів комунікації, а також на готовності відкрито говорити про складні й незручні теми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бель Б., Бурмагін О., Патора Т., Хоменок О. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ. 2013. 190 с.
2. Блащук О. Ю. Журналістське розслідування як чинник демократичного суспільства (на прикладі України та Польщі). Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2008. 64 с.
3. Буроменський М., Штурхецький С., Білз Е., Бетц М., Шюпп К., Казанжи З. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ : «Компанія ВАІТЕ», 2016. 118 с.
4. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник. Київ: Академія Української Преси, 2011, 262 с.
5. Ван Дален, А., де Врезе, К., і Альбек, Е. Різні ролі, різний зміст? Порівняння концепцій ролі та стилю репортажів політичних журналістів у чотирьох країнах. *Журналістика*. 2012. № 13. С. 903–922.
6. Васильченко В. М. Девіації у мовленні тележурналістів. Modern international relations: topical problems of theory and practice: collective monograph. Faculty of International Relations of the National Aviation University; under general editorship of W. Welskopa, Y.O.Voloshin – Lodz: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi, 2021. P. 259–265.
7. Виговська Н. Журналістське розслідування: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 55 с.
8. Вільямсон Д. Валюта знаків у її декодуванні реклами: ідеологія та значення в рекламі . Лондон: Marion Boyars, 1978. 120 с.

9. Гарматій О. Суспільна значущість журналістських телевізійних розслідувань. *Теле- та радіожурналістика*. 2020. № 19. С. 149–157.
10. Гімма-Кадакас М., Палмісте Г. Очікування та фактичне виконання навичок онлайн-журналістики. *Журнал балтійських досліджень*. 2019. № 50. С. 251–267.
11. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. № 1. С. 136-141.
12. Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Мирошніченко П., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. Київ : ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 77 с.
13. Гринько А. Сприйняття неетичних практик українськими журналістами: кодекси та повсякденна етика. *Central European Journal of Communication*. 2012. № 2, С. 259–274.
14. Добек-Островская Б. Польська медіасистема в порівняльній перспективі: медіа в політиці, політика в медіа. Франкфурт-на-Майні: Пітер Лэнг, 2019. С. 31.
15. Еверетт Д. Навчальний посібник репортера. Київ : Index ПроМедіа, 1999. 23 с.
16. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. Київ : ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. 80 с.
17. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
18. Казун, А., Яковлев, А. Хто вимагає колективних дій у недосконалому інституційному середовищі? *Дослідження професії адвокатів у Росії. Журнал євразійських досліджень*. 2017. № 8. С. 60–71.
19. Кепплінгер Х. М. Вплив мас-медіа. Публіцистика. Масова комунікація :

- медіа-енциклопедія. Київ : АУП, ЦВП, 2007. С. 53–103.
20. Ковалів Ю. І. «Правда факту»; Факт. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 520 с.
 21. Кузьо Т. Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет. Київ: Дух і література, 2018. 560 с.
 22. Левицький С., Вей Л. А. Конкурентний авторитаризм: гібридні режими після холодної війни. Кембридж : Cambridge University Press. 2010. С8–9.
 23. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків : Віват, 2015. 304с.
 24. Печеранський І., Васкул Х. Сучасний медійний дискурс та роль у ньому журналістського розслідування. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. 2018. № 2. С. 22–29.
 25. Рябінська, Н. Медіаринок і медіавласність у посткомуністичній Україні.*Проблеми посткомунізму*. 2011. № 58, С. 3–20.
 26. Саприкін О. Інформаційна експансія, інформаційна війна та інформаційна атака у засобах масової інформації на прикладі Євро-2012. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 1. С. 40–43.
 27. Старкова Г. В., Яресько К. В. Розслідувальна журналістика в Україні та її впливи. *Теорія та історія журналістики*. 2020. № 2. С. 222-228.
 28. Халер М. Пошук і збір інформаціїю. Київ : Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2006. 215 с.
 29. Хан О, Сталф Ф. Журналістика цифрових розслідувань. *Журналістика цифрових розслідувань*. 2018, 1–6.
 30. Хантер М. Сюжетне розслідування: посібник для журналістів-розслідувачів. Париж : Сектор комунікації та інформації ЮНЕСКО, 2011. 87 с.
 31. Чжун Б. Комунікація в соціальних мережах: тенденції та теорії. Нью-Джерсі: John Wiley & Sons. 2021. 320 с.
 32. Чирва Р. Інформаційна війна – зброя, страшніша за ядерну. *Профспілкові вісті*. 2014. № 13. С. 8–9.

33. Шлоссер Е. Нація швидкого харчування. США: Хоутон Міффлін, 2001. 288 с. Шульгіна В. І. Основні властивості інформації в сучасних ЗМІ: Міжнародна науково-практична конференція «Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві», Львів, 2021. С.108–110.
34. Landøy A, Pora D, Repanovici A. Основні поняття інформаційної грамотності. *Співпраця в розробці педагогічного підходу в інформаційній грамотності*. 2020. С. 23–38.
35. Leaning M. An approach to digital literacy through the integration of media and information literacy. *Critic Pers Digi Lit Creat Path Forw*. 2019. № 7. P. 4–13.
36. Lynch L. WikiLeaks and investigative journalism. *Journalism, Power and Investigation*. 2019, P. 1-21.
37. Mungiu-Pippidi, A. How media and politics shape each other in the New Europe. *Romanian Journal of Political Science*. 2008. № 8. P. 87–100.
38. Pleines H. From competitive authoritarianism to defective democracy: Political regimes in Ukraine before and after the orange revolution. *Presidents, Oligarchs and Bureaucrats, Forms of Rule in the Post-Soviet Space, Farnham, Burlington, Ashgate*, 2012. P. 125–138.